

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vad påverkar gymnasievalet? -Ur ett genusperspektiv

Lisa Bohlet
Katarina Siréus

LAU 690

Handledare: Elin Lundsten

Examinator: Margareta Borg

Rapportnummer: HT08-1190-14

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Vad påverkar gymnasievalet? – ur ett genusperspektiv.

Författare: Lisa Bohlet och Katarina Siréus

Termin och år: Höstterminen 2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Elin Lundsten

Examinator: Margareta Borg

Rapportnummer: HT08-1190-14

Nyckelord: Valmöjlighet, social bakgrund, elev och genus.

Sammanfattning

Syftet med studien var att se vilka faktorer som i norra och mellersta Halland påverkar elevernas val av gymnasieprogram ur ett genusperspektiv samt sociokulturellt perspektiv. Påverkas elevers gymnasieval i årskurs nio av könstillhörighet, kompisars val, boende, fritidsintressen samt föräldrars åsikter? Finns det några tydliga skillnader vad gäller ungdomars gymnasieval då vi jämför kön med typiskt manliga och kvinnliga gymnasieprogram? Respondenterna var 120 elever i årskurs nio, varav hälften killar och hälften tjejer. Vi har besökt tre olika skolor, från varierande områden. Vi har använt oss av både en kvantitativ och kvalitativ metod. Slutsatsen i vårt arbete är att eleverna trots allt blir påverkade även om de inte inser det själva. Valen är fortfarande väldigt könsstereotypa. Ungdomarna anser sig göra individuella val utan påverkan av sin omgivning. Här är det egentligen så att t ex föräldrarna är de som får in ungdomarna på ett visst spår som undertid mögnar till ett självständigt beslut.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Thesis in teacher training

Title: What is driving high school election? - From a gender perspective.

Author: Lisa Bohlet and Katarina Siréus

Semester and year: Fall semester 2008

Course Department: Department of Sociology

Supervisor: Elin Lundsten

Examiner: Margareta Borg

Report number: HT08-1190-14

Keywords: Choice, social background, student and gender.

Abstract

The purpose of the study was to see which factors in the northern and central Halland affect students' choice of courses from a gender perspective and socio-cultural perspective. Does sex, parental elections, housing, leisure interests and parents' views affect the secondary school choice of students in grades nine? Are there any clear differences in terms of youth secondary school choice when we compare sex with typical male and female high school? Respondents were 120 students in grades nine, half boys and half girls. We have visited three different schools, from different areas. We have used both a quantitative and qualitative approach. The conclusion of our study is that the students after all being affected even if they do not realize it themselves. The choices are still very gender stereotypes. Young people feel that they make individual choices without any influence by their surroundings. It's actually so that for example, parents are the ones that get the young people in a certain track as during time maturing into an independent decision.

Förord

Vi är två lärarstudenter på det korta lärarprogrammet. Lisa Bohlet 27 år och Katarina Siréus 48 år. Min bakgrund (Lisa), jag gick hotell och restaurang programmet på gymnasiet efter det jobbade jag några år i restaurangbranschen som kallskänka och servitris. Men på grund av arbetstiderna och mistandet av kompisar som det lätt kan bli när man jobbar endast kvällar och helger valde jag en annan bana. Det blev att läsa fyra år på högskolan i Halmstad där jag har läst Idrottsvetenskapligt program. Där min inriktning är idrottspedagogik och folkhälsovetenskap. Eftersom jag fortfarande tyckte om att laga mat, blev det att jag sökte en tjänst som hemkunskapslärare när studierna var avklarade i Halmstad. Och det visade sig att jag fick tjänsten och sedan tyckte jag att det var så roligt att träffa ungdomar, att jag bestämde mig för att det är lärare jag vill vara. Och på detta viset hamnade jag på det korta lärarprogrammet med inriktning mot hemkunskapslärare. Min bakgrund (Katarina), jag har alltid haft en dröm om att bli textillärare. Men gjorde fel val redan på gymnasiet. Genom felaktiga val och ändrade utbildningsförhållanden och antagningar har vägen till lärare varit lång. Jag började arbeta som vårdare inom omsorgerna eftersom jag hade kontakter där och inte kom in på den kompletterande utbildning som jag hade tänkt mig. Efter 10 år inom vården fick jag möjlighet att börja komvux och sedan även komplettera med yrkesutbildning. Jag startade en sy ateljé som gick bra i tre år. Därefter började jag vikariera som textillärare och kom då i kontakt med korta lärarprogrammet. Så äntligen har jag funnit rätt och får snart min examen.

Vi vill framföra ett stort tack till alla berörda parter som har varit delaktiga i vårt arbete. Ett särskilt stort tack till de skolorna som har hjälpt oss att genomföra denna studie.

Lisa Bohlet & Katarina Siréus

Innehåll

Förord.....	4
1. INLEDNING OCH PROBLEMOMRÅDE	7
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
3. LITTEERATURGENOMGÅNG.....	8
3.1 Centrala begrepp.....	8
3.2 Valmöjligheter.....	8
3.3 Social bakgrund.....	11
3.4 Boende.....	12
3.5 Genusperspektivet	13
3.5.1 Könnssegregering.....	14
3.6 Identitet.....	14
4. METOD.....	16
4.1 Förförståelse	16
4.2 Valet av kvantitativ och kvalitativ metod.....	16
4.2.1 Kvantitativ	16
4.2.2 Kvalitativ	16
4.3 Urval.....	17
4.4 Enkätens utformning	17
4.5 Intervjufrågornas utformning	17
4.6 Genomförande	17
4.7 Datainsamling.....	18
4.8 Etiska överväganden.....	18
4.9 Metoddiskussion.....	18
5. RESULTATREDOVISNINGEN.....	19
5.1 Grundvariabler.....	19
5.2 Viktiga faktorer när det gäller gymnasievalet	20
5.3 Svar från två av våra frågeställningar med öppna svarsalternativ	22
5.4 Påverkan hos killar och tjejer	23
5.5 Vad säger eleverna	23
5.5.1 Föräldrar	24
5.5.2 Kompisar	24
5.5.3 Fritidsintressen	24
5.5.4 Manliga och kvinnliga gymnasieprogram	25
5.5.5 Boendeform	25
6. SLUTDISKUSSION	25
6.1 Dilemman vid val	26
6.2 Faktorer som påverkar vid gymnasieval.....	26

6.2.1 Föräldrar	26
6.2.2 Kompisar	26
6.2.3 Fritidsintressen	27
6.2.4 Könstillhörighet.....	27
6.2.4 Boende.....	27
6.2.5 Sammanfattning och slutanalys av frågorna rörande föräldrar, kompisar, fritidsintressen och boende.	28
7. KONKLUSION.....	28
8. IMPLIKTION.....	29
9. REFERENSLITTERATUR	30
Bilaga 1	32
Bilaga 2	33
Bilaga 3	34
Bilaga 4	36

1. INLEDNING OCH PROBLEMOMRÅDE

Nu när vi är inne på 2000-talet har diskussionen om lika möjligheter oberoende av kön, etnicitet och sociokulturella förutsättningar äntligen börjat ta fart. Skolverket har i sin lägesrapport för 2008 kunnat visa på att de på de mansdominerande utbildningarna så som energi-, el-, bygg-, fordon, industri- och teknikutbildningarna endast fanns 3-4 % kvinnor. Under samma tid hade de kvinnodominerande utbildningarna 15 % män (Skolverket, 2008).

Redan 1993 kom en antologi om att pojkar och flickor tidigt får olika roller i förhållande till omvärlden. Flickor förväntas förbereda sig att som vuxen inrikta sig mot yrken inom omvårdnad. Pojkarna tillåts i mycket större grad att hävda sig i klassrummet och detta kan vi se genom att det är kartlagt att pojkar får mer aktiv tid i klassrummet. Pojkar får 2/3 och flickor 1/3 av den tiden (Heiser, 1993). Detta var för 15 år sedan och vi har en uppfattning av att det i dagens skola är lika stora skillnader. Diskussioner runt om i våra skolor tyder på att lärartiden är fördelad på liknande sätt 15 år senare. Enligt skriften ”*Välj fritt och välj rätt*” kan det ses en primär effekt där barn från högre sociala klasser får högre betyg och även fortsätter till högre utbildning oavsett vilket betyg de har fått. Här har föräldrarnas utbildning en stor påverkan (Nikolay Angelov, Per Johansson & Louise Kennerberg, 2008). Detta påverkar eleven och i förlängningen även vilka val man gör i livet. Både föräldrar och elever blir påverkade av de klimat som råder i skolorna. Kan det vara så att elevens gymnasieval är präglad av allt runt omkring och att det kan vara svårt att bryta de invanda mönstren? Man föredrar att välja de som anses vara rätt. Men vad är det då som har störst betydelse i valet av program? Debatten i media om lika tid i klassrummet, bemötande av elever utifrån etnicitet, kön och bakgrund präglas av en stor orättvisa (Ungdomsstyrelsen, 2008). Detta tror vi påverkar eleverna i sina val till gymnasiet. Traditionella könsmonster som förmedlas i skola och hem tror vi har en stark påverkan på våra elever.

För att uppnå bra ekonomi och få rätt arbetskraft är det viktigt med rätt utbildning. Vilket annars leder till stora kostnader för både samhället och individen i form av arbetslöshet. För att komma åt problemet är det av stor vikt att vi förstår hur ungdomarna väljer utbildning. Fler faktorer som påverkar är den skola och socioekonomiska omgivningen som eleverna vistas i. Detta visar sig genom att elever med likande bakgrund oftast går i samma skola (Angelov, Johansson & Kennerberg, 2008).

Samhällets utveckling innebär mer valalternativ och valtillfällen. Ungdomarna förväntas ta det individuella aktiva ställningstagandet och samtidigt måste de ha en bra kunskap för att kunna agera självständigt. Det fria valet och förväntan på unika karriärer i systemet är starkt rådande, samtidigt har grundläggande sociala förhållanden stor betydelse för individens val (Fransson, 2004).

Således har vi valt att undersöka hur ungdomarnas gymnasieval påverkas av kön, bakgrund, fritidsintressen och kompisar. Finns det några samband mellan kön och val?

Vi tror att köntillhörigheten har stor inverkan på gymnasievalet och även att kompispåverkan spelar en stor roll. Men även vilka förebilder eleverna har kan påverka. Förebilder inom skolansvärld kan vara, t ex en duktig kvinnlig mattelärare som ger kvinnliga elever inspiration till att välja natur.

De som skulle ha mest nytta av vår studie är gymnasieskolorna. Vår undersökning skulle hjälpa gymnasieskolorna att rikta sin marknadsföring i större grad mot föräldrarna när deras

ungdomar ska välja gymnasieprogram. Dels för att gymnasieskolorna inte ska få så många avhopp från elever som har valt fel utbildning. För eleverna lyssnar trots allt på vad föräldrarna har att säga, även om eleverna påstår att de gör självständiga val.

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet är att se vilka faktorer som i norra och mellersta Halland påverkar elevernas val av gymnasieprogram ur ett genusperspektiv samt sociokulturellt perspektiv.

Våra frågeställningar är:

- Påverkas eleverna i sitt gymnasieval av könstillhörighet, kompisarnas val, boende, fritidsintressen samt föräldrars åsikter?
- Finns det några tydliga skillnader mellan killars och tjejers gymnasieval ifråga om manliga och kvinnliga gymnasieprogram?

3. LITTEERATURGENOMGÅNG

I detta avsnitt tar vi upp relevant litteratur angående vår studie. Vi anser att vi fått tag i en varierande litteratur bestående av forskningsrapporter, avhandlingar och artiklar ur vetenskapliga tidskrifter. Det har varit relativt svårt att hitta relevant litteratur då vi vill att den ska vara relativt ny vilket vi anser är yngre än tio år.

3.1 Centrala begrepp

För att avgränsa vårt undersökningsområde har vi valt att definiera de grundläggande begreppen vi använder i uppsatsen. De mest centrala begreppen i vår undersökning är:

Valmöjlighet: Med detta menas de valbara gymnasieprogram eleverna har att välja mellan. Samt att det sociokulturella spelar en central roll i valet till gymnasiet.

Social bakgrund: Ses här som föräldrars utbildning, uppväxtmiljö, kön och etnicitet.

Elev: I detta fall syftar begreppet elev till grundskoleelever årskurs nio. Vi valde dessa för att de just nu står inför en tid då de måste ta ställning till vad de ska göra för gymnasieval.

Genus: Det sociala könet.

Sociokulturellt: Den miljön som vi lever och befinner oss i.

3.2 Valmöjligheter

Dagens ungdomar har en hel del olika val de måste ta ställning till. Valfrihet är ett annat ord som kommer dem nära. Ann-Christin Kjellman pedagog vid lärarhögskolan i Stockholm (2001) skriver om valfriheten som har varit ett ord som funnits med i politiken sedan 1990-talet. Valfriheten tar upp stora delar av vårt liv, på ett sätt som man inte trodde var möjligt om

vi ser tillbaka några år. Men valfriheten har inte gått hem hos alla. Ser vi till den enskilda individen kan valfriheten kännas som ett tvång att ständigt behöva ta ett beslut som påverkar deras framtid. Har jag valt rätt skola, lärare, kompisar osv? Vad händer om något av det som jag har valt skulle vara fel? Olika sätt att se på världen, både politiskt och vetenskapligt, ligger till grund för de meningsskiljaktigheter som valfrihetsfrågan rymmer. Skillnaden i resultaten som framkommit dvs. om forskaren kommit fram till att fritt val förstärker sociala skillnader mellan människor eller att fritt val ger människor möjligheter, ligger i hur de tolkar och beskriver världen (Kjellman, 2001).

Det rationella valet. Vad är det? Ett val kan uppfattas som rationellt på två olika sätt. Det första kan vara ett val mellan två eller flera alternativ som föregås av en rationell kalkyl. I det andra kan ett rationellt val vara ett val som svarar mot den livssituation man befinner sig i, dvs. ett konstant val. När man pratar om det rationella valet så måste man också ha i tankarna att det också bör finnas irrationella val (ibid). Kjellman (2001) skriver vidare om det rational-choice teoretikerna menar att vissa val är rationella och andra irrationella, vilket skulle innebära att rational-choice teorin är en moral teori, en ekonomisk moral teori som säger oss hur vi bör välja dvs. träffa rationella, vilket menas med att i sitt sammanhang väga för- och nackdelar mot varandra. Rational-choice teorin hänvisar inte till någon bakomliggande struktur. För att förstå eller förklara väljandet, ser man valet som en oförmedlad intresseartikulation.

Ola Nilsson lärarstudent (2001) har gjort en studie kring problemet med att skolan har svårt att tillgodose utbildningsutbudet i linje med elevernas förstahandsval. Det Nilsson vill förändra är de utgångspunkter för hur eleverna tänker när de väljer utbildning. Resultatet i Nilssons studie visar att ungdomarna överlag väljer gymnasieutbildning utifrån ett långsiktigt perspektiv. Det visar även på att det finns en vilshenhet hos eleverna inför valet av program, då det inte är så gamla och måste fatta ett avgörande beslut om deras egen framtid. Syftet med studien var att visa vilka motiv ungdomar i årskurs nio har när de väljer gymnasial utbildning. De motiv som påverkar elevernas val av program är utbildningskvalitet och innehåll samt dess värde som grund för kommande arbete och studier.

I en studentuppsats skriven av Jonsson med flera (1999) om gymnasievalet inriktar de sig på att det kan både vara stort, besvärligt och slutgiltigt att välja gymnasieprogram. De lyfter även fram i sin studie att gymnasievalet inte är det slutgiltiga och livsavgörande valet. Men det är ändå viktigt att sträva efter att försöka få eleverna att genomföra sina val och beslut på ett bra sätt. Resultatet i studien visar att de flesta eleverna inte har bestämt sig för vilket gymnasieprogram de ska välja. De vet däremot inom vilket område de vill jobba med.

Anna Sandells avhandling från lärarhögskolan i Malmö (2007) påpekar att elever hävdar att deras val till gymnasiet gjorts utan påverkan av någon annan. Utan att de väljer utifrån intresse och planer för framtida yrken. Det som människor upplever som verkliga förhållanden får också verkliga konsekvenser för deras handlande. Kjellman (2001) skriver ur ett fenomenologiskt perspektiv att det inte är de objektiva förhållanden, vad som verkligen sker, som är det grundläggande forskningsobjektet utan framför allt hur förändringarna upplevs av de inblandade. När elever i årskurs nio väljer framtida yrken så spelar trygghet, hög lön, och att det ska vara ett intressant arbete stor roll vilket gäller båda könen. Däremot kan man se en stor skillnad när det gäller åsikter om könsblandade arbetsplatser, 43 % av flickorna mot 23 % av killarna tycker att det är av stor betydelse i deras framtida yrkesval. 17 % av pojkarna tycker att det är viktigt med flest män i yrket medans endast 4 % av tjejerna ansåg att det var en viktig faktor. Ungdomsstyrelsen (2008) har gjort en parallell undersökning som inte visar lika stora differenser mellan killar och tjejer i frågan. Det

framkommer även att de drömmar som elever har från de unga åren ofta följer med dem och blir det val som de gör. Även närsamhället och klasskamrater finns med som en förklaring i valet av gymnasieprogram. Likaså föräldrarna i form av diskussionspartner. Av de här två är det kamraterna som verkar ha störst inflytande på val av program. 30 % tror att det kommer att bli påverkade av sina föräldrar. Här visas en könsskillnad där 30 % av både flickor och pojkar tror att pappa kommer att påverka deras val medans 20 % av pojkarna och 40 % av flickorna tror att mamma kommer att påverka valet till gymnasiet. Däremot tror 40 % av pojkarna att deras förebilder kommer att påverka dem. Här har dessa förebilder (ex. lärare, författarnas åsikt) ett stort ansvar att föregå med goda könsexempel (Sandell, 2007).

Vidare skriver Sandell (2007) att de i utbildningarna finns en hierarki och inbyggda koder som innebär olika sätt att klä sig, fritidsintressen, hur okej det är att plugga och vad man pratar om. I en klass för sig talar socialantropolog Fanny Ambjörnsson (2004) om vikten av en egen identitet men att ändå passa in. Som exempel ger hon studentexamen, där eleverna skiljer sig åt med små accessoarer. Hierarkin bland utbildningar visar sig genom att de studieförberedande programmen står högst i kurs med natur som nummer ett och de yrkesförberedande står nästan längst ner med individuella programmet som det lägsta. Forskning har visat att elever tenderar att göra könstypiska val oberoende av vad det har för betyg. De elever som kommer från de lägre socialklasserna anser sig behöva högre betyg för att tycka att det ska vara någon idé att söka till högre utbildning än vad de elever som kommer från de högre samhällsklasserna har. Vad det gäller elever med utländsk bakgrund så vet de oftast inte vilka traditioner och koder som gäller på olika program och påverkas därför inte lika mycket av dessa faktorer (Sandell, 2007).

Med stöd i Lpo 94 ska skolan och all personal verka för att förbereda eleverna för både kommande arbetsliv och studier. Som det står att läsa i Lpo94 *”läraren skall bidra med underlag för varje elevsval av fortsatt utbildning och medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället”* (skolverket 1994, s15). Denna uppgift ligger hos studie och yrkesvägledaren med det övergripande ansvaret hos rektoreerna (Skolverket, 1994).

SOU 2008:69 *Välj rätt* är en långtidsutredning som skall bidra till att förbättra kunskapen om val av utbildning. Det är viktigt att alla elever får rätt information för att kunna göra ett bra gymnasieval. Studien pekar på att den sociala snedrekryteringen är stor. Samt att vid högre val minskar betydelsen av familjebakgrund och att det har större betydelse för svenskfödda än bland invandrare liksom för män. Kvinnorna påverkas inte av detta. För att underlätta valen och bryta den sociala snedrekryteringen måste undervisningen innehålla mer studie och yrkesorientering. Studien säger att lärare under terminerna endast har haft några enstaka tillfällen med studie- och yrkesorientering (Nikolay Angelov, Per Johansson & Louise Kennerberg, 2008).

Elevens medelbetyg i årskurs nio är det som har störst betydelse i intagningen till gymnasieskolans teoretiska linjer. Men det finns dessutom nyare studier som visar på att grundskolebetygens betydelse för val till studieförberedande gymnasium har minskat. Det finns även olika studier som visar på att socialklass och utbildningstradition i hemmet har ungefär samma effekt på barnens utbildning (Kjellman, 2001).

Kjellman (2001) påpekar också att det gäller för föräldrar att ge barnen rätt stimulans, sätta dem i rätt skolor och se till att fritiden fylls av rätts sorts sysselsättning. Snedrekryteringen till högre studier beror även enligt Kjellman på att barn från olika socialgrupper organiserar

omvärlden med hjälp av språket, vilket gynnar barn till välutbildade föräldrar eftersom de tenderar att använda abstrakta begrepp. Vilket stämmer mer överens med lärarnas sätt att tala. Detta i sin tur gör att dessa elever gynnas. Det finns även andra orsaker till social snedrekrytering så som kulturella eller vilket socialt kapital som föräldrarna förmedlar.

Människan talar ofta om segregationsfrågor med utgångspunkt från invandrarelevs förutsättningar i den svenska skolan. Vi måste dock komma ihåg att det rör sig om en mycket heterogen grupp. Kulturer från de flesta världsdelar är representerade och eleverna kommer från mycket skiftande förhållanden. Man har i den allmänna debatten bekymrat sig för att dessa ungdomar klarar sig sämre i skolan, men forskning har visat att invandrarungdomar klarar sig lika bra i skolan som barn till svenska föräldrar i samma socialklass. Som grupp kan man se en tendens av att föräldrar med invandrarbakgrund ofta uppmuntrar barnen till studieförberedande utbildning (ibid). Den sociala bakgrunden har större betydelse när ungdomarna gör sina gymnasieval än när de senare väljer till universitet och högskola (Angelov, Johansson & Kennerberg, 2008).

Kjellman (2001) påpekar att valfrihet kan upplevas som ett tvång där eleven blir påverkad av sin sociokulturella omgivning, och vikten av att föräldrar kan ge sina barn rätt stimulans och se till att de hamnar i rätt sorts skolor. Medan Sandells studie visar att eleven inte känner sig alls påverkad av sin omgivning, men att i likhet med Ambjörnsson finns det olika koder vid olika utbildningar som man har att ta ställning till. Utifrån detta vill vi i vår studie ta fasta på valmöjlighet, dvs. de valbara gymnasieprogram eleverna har att välja mellan och att de sociokulturella spelar en central roll i valet till gymnasiet.

3.3 Social bakgrund

Som individ befinner vi oss i olika miljöer t ex familj och skola, och detta leder till att det finns en påverkan mellan dessa olika miljöer. Relationerna mellan de olika miljöerna bildar ett system som kallas för mesosystem (Kjellman, 2001). Med detta menas följande: ett mesosystem är ett samspel mellan två eller flera olika miljöer där individen deltar och utvecklas. Exempelvis för barn består det av relationen hemma, i skolan och i grannskapet. I vilken mån det finns en positiv påverkan på barnens utveckling beror det på variationen i omgivningens uppbyggnad t ex. utbud av aktiviteter, kulturell/subkulturell kontext, samt hur relationen är mellan vuxna utanför familjen (Kjellman, 2001).

Människor och miljöer påverkar ständigt varandra och är utgångspunkten i ett interaktionistiskt sätt att se på världen. Det som kännetecknar detta synsätt är att all mänsklig utveckling ses som en produkt av samspelet mellan individen och miljön så kallad interaktion. Miljön uppfattas som en serie sammanhängande strukturer, där den ena rymmer inuti den andra. Aktiv interaktion däremot innebär att samspelet mellan individerna är ömsesidigt. Det samspel som sker på individnivå kan ses som ett samspel som utgår ifrån individen där individen är aktiv och själv påverkar sin miljö. Dels som ett samspel som utgår ifrån sin omgivning. Ett begrepp som brukar användas synonymt med interaktion är transaktion. Med detta menas att det inte bara är individ och miljö som ömsesidigt påverkar varandra, utan också att det är omöjligt att särskilja individ och miljö från varandra (ibid).

Föräldrar med högre utbildning påverkar elevernas val till gymnasiet genom att de har kunskap om och kan förmedla kulturellt kapital till sina barn. Detta innebär att eleverna har lättare att tillgodogöra sig sitt eget kulturella kapital, med andra ord att lyckas i skolan. Det har även framkommit att skillnaden i utbildningsval kan bero på att man värderar utbildning

utifrån sin erfarenhet, vilket innebär att man åtminstone vill ha en utbildning där eleverna stannar i sin sociala samhällsklass (Angelov, Johansson & Kennerberg, 2008).

Enligt Kjellman befinner vi oss ständigt i olika sociala sammanhang som påverkar vårt sociala liv på olika sätt och vi kan inte skilja på miljö och individ utan ser det som en enhet. Även Angelov, Johansson & Kennerberg, (2008) är inne på att den sociala bakgrunden påverkar dig som individ. Den sociala kategori som du lever i påverkar dig på olika sätt. Detta innebär i förlängningen att du ser på utbildningen utifrån din erfarenhet. Utifrån detta vill vi i vår studie lyfta fram social bakgrund, dvs. föräldrars utbildning, uppväxtmiljö, kön och etnicitet.

3.4 Boende

Att det talas mycket om olika typer av segregation så som kulturell, boende, ekonomisk o.s.v. är väl inte främmande för någon i dag. Vad innebär boendesegregation för ungdomar när de ska göra sina val till gymnasiet? Enligt Kjellman (2001) står ordet segregation för att försöka hålla olika raser och folkgrupper skilda från varandra. Men till vardags har ordet även tillskrivits en rad andra betydelser av oönskade effekter som följer av segregation bl.a. vad det gäller arbetsmarknaden, barn, boende, kön, hälsa ekonomi osv. Kjellman (ibid) talar också om den frivilliga segregationen som uppkommit bland folk med olika social bakgrund vilka har valt att bosätta sig inom skilda områden. Vilket de berörda ofta anser vara eftersträvansvärt. I vanligt tal avser annars segregering en ofrivillig segregation som påtvingats av de dominerande grupperna i samhället.

Vidare har även Kjellman (2001) framkommit att det är människor av samma samhällsklass som väljer att bo nära varandra och inte livsstilen som gör att man väljer samma bostadsort eller område. Vi kan också se en stor skillnad mellan invandrarelever och svenska elevers boendemönster. Mer än dubbelt så många svenska elever jämfört med invandrarelever bor i villa. Och mer än dubbelt så många invandrarelever bor i hyreslägenheter. Analyser har visat en skev sammansättning av elever på skolorna beroende på upptagningsråden och boendesegregation har en stor betydelse för rekrytering till högre utbildning (ibid). Kjellman (2001) skriver vidare att skolor i högstatusområden ofta har elever med högre betyg och föräldrar med universitetsutbildning vilket leder till att dessa elever oftare söker sig till högre utbildning. Skillnaden i betyg är oftast större i områden med likartad socioekonomisk sammansättning. Denna skillnad är dessutom större än i områden med olika socioekonomiska sammansättningar. Mellan elever med invandrarbakgrund fann man en stor variation när det gäller resultat i nationella prov i årskurs nio. Den skillnad kan bl.a. bero på skolans policy, och vilken anda som finns på skolan. Samt vilken inställning eleverna har till inläring.

Om integration och segregation i fyra bostadsområden och deras skolor skriver Nihad Bunar sociologen (2002) följande: *”Syftet med studien var att synliggöra relationerna mellan skolorna och deras närområden. Det andra syftet har varit att analysera skillnader och likheter i dessa relationer mot bakgrund av de segregations och integrationsprocesser som sker i skärningspunkten mellan ekonomi, retorik och praktik i varje skola”* (Bunar, 2001. s. 138). Studien visar att skolornas segregation ofta beskrivs med hänvisning till det faktum att majoriteten av eleverna inte har svenska som modersmål, och på detta sätt kommer de inte i kontakt med det svenska samhället. Föräldrarna kan inte hjälpa sina barn med skolarbetet. Majoriteten av eleverna har invandrarbakgrund och detta används som en förklaring till en sämre inlärmingsmiljö, kulturella skillnader, traditionellt arbetssätt, bråk och så vidare (ibid).

Kjellman (2001) skriver att det ofta är människor av samma samhällsklass som väljer att bo nära varandra där den etniska segregationens boende är tydlig. Man kan se att invandrare

oftare bor i hyreslägenheter. Här kan man se att fler än 50 % av de svenska eleverna jämfört med invandrare bor i villa. I Bunars (2002) studie visas även att skillnaden är stor med orsaker som att segregerade områden oftast har mångkulturella elever med ett annat modersmål än svenska. Vilket oftast leder till lägre betyg och i förlängningen mindre valmöjligheter till gymnasiet (Kjellman, 2001).

3.5 Genusperspektivet

Vad menar man när man har börjat använda ordet genus? Ordet har enligt oss fått status och används i alla möjliga och omöjliga sammanhang.

Genusperspektiv innebär att man ska synliggöra könsförhållandena och försöka förändra och utjämna dessa via att skapa nya förhållningssätt och beteendemönster (Ann-Katrin Jacobsson, adjunkt i pedagogik 2000). Vidare skriver Jacobsson (2000) att genus är ett huvudsakligt schema i våra liv. Genusschemat påverkar oss inte planlöst utan det är genom bestämda mönster, vilka innebär att könen och det som är knutet till respektive kön inte får förväxlas. Uppdelningen gäller allt ifrån yrke till känslor. I skolan kan det sk. genusschemat synas på många olika sätt, t ex genom att gymnasiets studieprogram är starkt könssegrerade, att enskilda skolämnen tilltalar mer till det ena könet än till det andra eller att lärare till yngre barn oftast är kvinnor medans ungdomarnas lärare oftast är män.

Harding (i Jakobsson, 2000) anser att människan delar in genus i tre olika områden: *strukturellt genus*, *symboliskt genus* och *individuellt genus*. Områdena bestäms utifrån bland annat var man bor, klass och etnicitet. De två första faktorerna kan med tiden förändras. Strukturellt genus menas med att kvinnor och män tilldelas olika sociala aktiviteter. Symboliskt genus betyder att vi tillskriver vissa män och kvinnor egenskapen och beteenden som egentligen inte har något med det biologiska könet att göra. Individuellt genus bygger på socialisation där arbetsdelningen och omgivningens föreställningar kring kvinnligt och manligt liksom maktrelationer där den införlivas i den egna personligheten. Individuellt genus bygger på de andra två. Den verkliga effekten av könsrelationer kommer primärt från det sociala - och det symboliska systemet och inte tvärt om.

Vad vill man förmedla när man använder ett nytt uttryck? Enligt Yvonne Hirdman (2003) skall vi förstå och använda begreppet genus som ett ord som hjälper oss att förstå och se det vi inte såg tidigare. Vidare betyder genus slag, sort, släkt, kön och har fram till 1980-talet endast använts inom språkläran. Där de betecknade att substantiv är av olika slag. Det är han, hon, den och det. Hirdman påpekar även att ordet kön i vetenskapliga sammanhang kan vara ett vågspel och bara fastslå ordets gammalmodiga betydelse. Hon anser även att ordet är orent och står för en rad olika betydelser allt från könsorgan till synonymer till man och kvinna. För att kunna förstå och diskutera är ordet genus något som inte bara betecknar kroppar utan även tankar om manligt och kvinnligt. Manligt kvinnligt omger oss överallt fyller platser, situationer, mat och arbete. Det handlar om kvinnligt manligt som överförda abstraktioner här blir begreppet genus tydligare än kön och lämnar inte plats för oklarheter.

Butler (2007) talar om något som vi konstruerar och då anses vara oberoende av könet. Genus blir då en artefakt där man och maskulint respektive kvinna och feminint kan beteckna kroppar där man bortser från kön. Butler funderar även över om genus är något som en person kan sägas ha eller något som den personen är. Om man ser genus som en konstruktion är det då kulturellt konstruerat och vilka mekanismer är det som ligger bakom denna konstruktion?

Kan en konstruktion ske utan mänskligt inflytande och kan vi då förstå den? Beauvoir i Butler (2007) påstår att vi inte föds till kvinna utan att vi blir det. Man blir en kvinna fast alltid med det kulturella tvånget som påtryckning.

Enligt Jakobsson (2000) är genus ett schema i våra liv knutet till vår sociala standard. Medan Hirdman (2003) har ett vidare begrepp där ordet ska hjälpa oss förstå och se saker vi inte sett tidigare. Enligt Hirdman beskriver det inte enbart biologiskt kön utan även våra tankar om manligt och kvinnligt. Utifrån detta vill vi i vår studie lyfta fram det sociala könet som vi menar har en inverkan på hur vi lever våra liv.

3.5.1 Könnssegregering

I en kunskapsöversikt av Elisabeth Öhrn professor i pedagogik (2002) tar hon upp följande: Kamratgruppen var central för flickorna i Berggrensstudie i Öhrn (2002). Gruppen gav gemenskap, intimitet, säkerhet och långsiktiga relationer. Tonårsflickorna som deltog i studien levde i en värld där det fanns många kvinnor runt dem. I skolan sökte sig flickorna till varandra. Lahelma i Öhrn (2002) gör en likande studie, om flickors vänskap. Som bakgrund till studien fanns klassrumsobservationer, som visar på att pojkarna syns och hörs mer i klassrummet än flickorna. Resultatet visade att flickorna kontrollerades av pojkarna. Detta yttrade sig genom kommentarer mot flickorna när de hade sagt något i klassrummet. För att flickorna skulle klaras av situationen var kamratgruppen viktig. De gav varandra stöd i klassrummet och hjälptes åt med skolarbetet. Genom detta fick de ett trevligare klassrum. Flera studier visar på att pojkarna öppet försöker kontrollera andras agerande i klassrummet, detta gör de genom att högt kommentera deras prestationer. Sammanfattningsvis tycks det vara att både flickor och pojkar är utsatta, men det är pojkarna som känner att de måste utöva makt mot andra (Öhrn, 2002). Det som framkommer i studierna är framförallt att betydelsen av hur kön hör samman med elevers tillhörighet i termer av klass, kön och etnicitet (ibid).

SOU 2004:43 är en utredning om den svenska könsssegregerade arbetsmarknaden. Utredningens uppgift var att bl.a. öka kunskapen om hur könsssegregeringen ser ut och hur den förändrats under 90-talet, och även bl.a. vilka åtgärder som vidtagits för att bryta köns segregation på arbetsmarknaden. I inledningen står bl.a. att det med könsssegregering förhåller sig på samma sätt som med samhällsklasser. Det finns överallt i alla samhällsklasser men varierar i fråga om form och vilka följderna blir. Könsssegregationen verkar hela tiden återkomma fast i nya yrken, situationer, institutioner. Ett jämställt samhälle behöver inte vara samma sak som likhet utan kan lika väl innebära individens rätt att vara olika när det gäller livsval och arbete (SOU, 2004).

Öhrn påvisar vikten av kamratskap och gruppbildning när det gäller flickors inläring. De stöttar varandra när pojkarna försöker styra dem. Öhrn skriver även att de som framkommit i studierna är att betydelsen av kön hör samman med elevers tillhörighet i termer av klass, kön och etnicitet. Även SOU är inne på könsssegregation i alla yrken, situationer och institutioner. Men det innebär inte att vi behöver vara lika. SOU menar att det lika gärna kan handla om rätten till olikheter.

3.6 Identitet

I en klass för sig (2004) talar socialantropolog Fanny Ambjörnsson om vikten av att vara olika men ändå lika. Hon skriver om studentexamen där eleverna vill vara lika men ändå olika och hur man försöker sätta sin egen prägel på de vita kläderna. Hon anser att de lyckas riktigt bra med små varianter så som olika väskor och armband. I hennes studie av två olika klasser har

hon valt Samhäll (SH) och Barn och Fritid (BF). Här kan man urskilja en skillnad. Eleverna i BF är oftast komna från undre medelklass och utbildningen har inte så gott rykte, med låga medelpoäng och anses attrahera de elever som inte blivit antagen någon annan stans. Stilen är oftast mer slapp med löst hängande träningsoverall till uringade tröjor och tajta linnen. Eleverna är omsorgsfullt sminkade med noppade påmålade ögonbryn och oftast prisade på mer än ett ställe. Kroppsspråket är bullrigt och slängande utan någon direkt kontroll. Tanken är att förbereda elever för yrken inom förskola och fritidssektorn.

SH är enligt Ambjörnsson (2004) det populäraste programmet med flest platser och ett intagningspoäng högre än medel. Motiveringen för tjejernas val till SH är oftast att det är en bred utbildning och man vet inte vad man vill göra i framtiden och då blir gymnasiet ett slags andrum. Stilen är mer måttfull och präglas av vänlighet och kontroll. Skall alltid visa sig respektabel och rör sig med en kontrollerad återhållsamhet och smyckar sig gärna modernt.

Pedagogen Margareta Hill (2006) skriver i sin artikel *Coola killar pluggar inte, om attityder och att sätta en prägel på sig och sin utbildning*. Hon har besökt killar på fordonsprogrammet och de har under de tre åren som hon besökt dem utvecklat en egen och väldigt grabbig stil. Deras overaller som från början var nya och fina har brännmärken, är lappade och lagade och ur en del fickor hänger trasor och snusnäsdurar. Killarna på detta program vill bli arbetare precis som deras föräldrar. Hill skriver att skolan spelar roll i hur manlighet utformas. *”Genom en för givet taget konkurrens mellan olika skolformer och program, där någras framgångar och andras misslyckande är en kalkylerad realitet, tvingar skolan eleverna att framstå som olika”* (Hill 2006, s109). Skolan är alltså enligt Hill en arena som ska forma dig till kvinna och man samtidigt som du ska delta och vara aktiv i undervisningen.

Bourdieu talar inte om samhället utan väljer istället att tala om det sociala rummet eller fält, med tillhörande sociala koder, normer och värderingar. En del av det sociala rummet benämner Bourdieu som fält, där det inom detta fält går att urskilja människors sociala position. Utifrån habitus, sociala, ekonomiska och kulturella kapital skapas en social position som bygger på samspel mellan särskilda normer inom det rådande fältet. (Broady, 1989).

Begreppet habitus som Bourdieu bygger många av sina teorier på, hjälper till att förstå relationerna mellan människans ställning i det sociala rummet. Vidare beskriver habitus människornas egna val samt hur de positionerar sig själva i det sociala rummet. Habitus är inlärda handlingsdispositioner och handlingsmönster som leder till att individen gör vissa specifika val. Individen baserar oftast avsmak för en annan grupps smak på den egna livsstilen och smaken. Livsstil och smak är viktiga delar i en individs habitus. Genom habitus och den grupp individen tillhör skapas gemensamma sätt att se på omvärlden men även på sig själv (ibid).

Kultiverat språkbruk och förtrogenhet med den så kallade finkulturen eller ”god smak” benämns som kulturellt kapital. Beroende på exklusiv kulturen omskrivs den som fin eller högkultur. Tillgångar och kännedom om ekonomins spelregler är det ekonomiska kapitalet, medan släktband, vänskapsförbindelse och kontakter med gamla skolkamrater tillskrivs social kapital (ibid).

Med utgångspunkt från ovan vald litteratur samt att titta på kön, föräldrars åsikter, boende, kompisar och fritidsintressen vill vi ta reda på om den sociokulturella omgivningen påverkar elevernas val till gymnasiet.

4. METOD

I detta moment redogör vi för de vetenskapliga aspekterna.

4.1 *Förförståelse*

Den förförståelse vi har kring elever och deras val bygger till stor del på de erfarenheter som vi har med oss från våra arbetsplatser. Vi har båda två arbetat med ungdomar på grundskolan och varit med när de står inför sina gymnasieval. Vi tycker oss se en tendens till könsstereotypa val där pojkar oftast går till typiska manliga program (ex. industri, fordon, bygg) och flickor till typiska kvinnliga (ex. omvårdnad, design och hotell och restaurang). Vi upplever även att gymnasieval oftast sker efter kompisars intresse men även att eleverna har svårt att tänka sig andra val än de typiskt manliga eller typiskt kvinnliga. Detta har vi sett utifrån vår erfarenhet av ungdomar i grundskolan.

4.2 *Valet av kvantitativ och kvalitativ metod*

Vi har valt att använda oss av både en kvalitativ och kvantitativ metod för att få en större bredd i studien och ett djupare innehåll. Den kvantitativa metoden hjälper oss att få en bredare kunskap om vad eleverna tycker och den kvalitativa metoden ger oss ett djup i vår undersökning. Vi fördjupade oss endast i de frågeställningar som vi ansåg var relevanta för vårt arbete. Därför har vi inte tagit med alla frågor från enkäten. Vi är medvetna om att de fem personer vi valt att intervjua inte är speciellt representativa för en population men väljer ändå att ta med det i undersökningen.

4.2.1 **Kvantitativ**

Vad innebär kvantitativ metod? Enligt Patel & Davidsson (1994) är det när vi använder oss av sådan forskning som har statistiska bearbetnings- och analysmetoder. ”Kvantitativa undersökningar undersöker hur mycket eller hur många. Men för att bestämma hur mycket eller hur många det finns, måste man dessutom göra en klassificering” (Hartman, 2004 s.205). Frågorna som ställs i en kvantitativ undersökning är numeriska, och det får följden att de egenskaper som undersöks är mätbara. Om egenskaperna inte är mätbara, finns det ingen möjlighet att göra en kvantitativ undersökning. Vad beror detta på? Det finns ingen möjlighet att föra fram en hypotes i numeriska värden. Hartman definierar kvantitativ undersökning enligt följande: ”Karakteriseras av att man undersöker den numeriska relationen mellan två eller flera mätbara egenskaper” (Hartman, 2004 s.207). När vi gör en kvantitativ undersökning genomgår man en process som kallas för forskningsprocessen. Som består av tre faser; planerings- insamlings- och analysfasen (Hartman, 2004).

4.2.2 **Kvalitativ**

Syftet med kvalitativ undersökning är att få en djupare förståelse och kunskap om det som undersöks (Patel & Davidsson, 1994) och detta görs med hjälp av samtal/intervju, en intervju är ett samtal som har en struktur och ett syfte. Forskningsintervjun är inte ett samtal som är likställt mellan parterna, eftersom det är den som intervjuar som definierar och styr situationen (Kvale, 1997).

4.3 Urval

Vi har använt oss av ett bekvämlighetsurval, d.v.s. skolorna som kontaktades fanns i författarnas närhet (Hartman, 2004; Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007). Författarna är medvetna om bristerna av detta urval. Vi har trots detta valt bekvämlighet urvalet med tanke på tidsaspekt och tillgänglighet. I vår studie ingår det 120 elever i grundskolans årskurs nio. Varav hälften killar och hälften tjejer. Vi har besökt tre olika skolor, från varierande områden. Två av skolorna ligger i norra Halland, i utkanten av en mindrestad. En av dessa två skolor har ett upptagsområde med enbart villor. Den andra består av villor och lägenheter, där lägenheterna har stor in- och utflyttning samt en stor del invandrare. Skolan som ligger i mellersta Halland är en landsbygdsskola, där upptagningsområdet är vidsträckt och består av både villor och lägenheter. Valet av respondenterna i intervjuerna gjordes med hjälp av klasslärare i ett par klasser från årskurs nio som inte deltagit i enkätundersökningen. Detta val gjordes pga. att dessa elever inte skulle ha en förförståelse och kunna ge förberedda svar. Detta urval har vi gjort med tanke på att eleverna inom ett par veckor ska göra sitt gymnasieval.

4.4 Enkätens utformning

Instrumentet utgjordes av en enkät (Bilaga 3), som konstruerades av författarna. Valet att insamla kvantitativa data berodde på att författarna var intresserade av att få en översikt av ämnet (Befring, 1994). Enkäten inleddes med information om författarna och beskrivning av att undersökningen var anonym, frivillig och konfidentiell (Trost, 2001). Därefter ställdes ett par bakgrundsfrågor om vilket kön den undersökande hade, vidare frågade vi om boendeform, föräldrars bakgrund gällande studier och arbete. Tillsist vilka faktorer som var viktiga i gymnasievalet.

4.5 Intervjufrågornas utformning

Vi ville fördjupas oss inom de fyra frågeställningarna på enkäten som inriktar sig mot de faktorer som är viktiga för ditt gymnasieval. Vi följde frågeställningarna på enkäten och fördjupade oss genom att ställa spontana följdfrågor exempel på detta är: Hur kommer det sig? På vilket vis? Vilket är viktigast? Varför tänker du så? (Bilaga 4)

4.6 Genomförande

Efter att instrumentet utformats kontaktades rektorn på en högstadieskola via telefon, som liknade de verkliga skolorna som vi sedan skulle undersöka, tid för pilotundersökning bestämdes. Båda författarna medverkade vid pilotundersökningen, som innefattade 20 elever i årskurs åtta. En av författarna presenterade studien och förklarade kortfattat anonymitet, frivillighet och konfidentialitet. Eleverna var införstådda med att det var en testundersökning och uppmanades att försöka klargöra alla oklarheter i instrumentet. Efter pilotundersökningen gjordes ändringar av enkäten, vissa frågor omformulerades och ytterligare frågor och påståenden lades till för att kunna undersöka fler dimensioner. Därefter kontaktades de olika rektorerna på skolorna för den verkliga studien via mailkontakt. Tid och datum bestämdes för det första besöket på skolan. Där författarna var på en, respektive två skolor. Vid det första besöket lämnades ett brev (Bilaga 1) ut i klasserna som skulle delta i studien. Där vi uppmanade eleverna att ta reda på lite bakgrundsfrågor som de var tvungna att veta när enkäten skulle besvaras. Vid det första besöket bestämdes även tid för det andra tillfället, då enkäten skulle lämnas ut till klasserna som skulle delta. Vid det andra besöket delades enkäten ut till alla elever som deltog på just den lektionen. Enkäten samlades in på plats.

Intervjupersonerna valdes ut av respektive klasslärare i årskurs nio, och har inte medverkat i undersökningen tidigare. Eleverna intervjuades en och en, detta spelades in på bandspelare med deras tillåtelse.

4.7 Datainsamling

Efter att allt material samlats in, fördes datamaterialet från enkäterna in i ett statistikprogram. Genom programmet analyserades datamaterialet deskriptivt utifrån frågeställningarna i syftet. För att få fram ett resultat gjordes korstabeller (crosstabs). Dessa gjordes mellan kön samt faktorer som påverkar deras gymnasieval. Vilka är mellan föräldrars åsikter, kompisars åsikter, fritidsintressen, boendeform och påverkan av programmets inriktning och könsfördelning. Efter att intervjuerna var gjorda sammanställdes de bandade svaren skriftligt. För att analysera svaren delades intervjuerna in i kategorier där vi kunde jämföra svarsalternativen.

4.8 Etiska överväganden

För att ungdomarna skulle få medverka i studien behövdes ett godkännande från rektorn på respektive skola, och de som skulle bli intervjuade behövde även målsmans samtycke för att få medverka. Ett skriftligt dokument (Bilaga 2) skickades hem med eleverna som blivit utvalda till att delta i intervjun, detta för att få ett godkännande från målsman.

4.9 Metoddiskussion

Studiens resultat kan inte generaliseras till andra liknande sammanhang, eftersom urvalet både var för litet och hade för dålig spridning, vilket kan ses som en svaghet. För att komma till rätta med det, bör undersökningen vara på fler skolor och ha en spridning över ett större geografiskt område, t.ex. lokalt eller nationellt. Svårigheter som fanns var att utforma ett instrument som skulle besvara syftet, trots pilotundersökning kan materialet vara osäkert att använda och dra slutsatser utifrån. Trots försöken att ha tydliga instruktioner både skriftligt via enkäten och muntligt vid presentationen, svarade några elever inte korrekt eller inte alls på vissa frågor. Ett misstag var att en nypilotundersökning inte utfördes efter att ändringar av den första enkäten gjorts. När vi skulle besvara våra frågeställningar i arbetet märkte vi att vi inte hade användning av alla våra enkätfrågor.

Eftersom detta är både en kvantitativ och en kvalitativ undersökning diskuteras metoden utefter begreppen validitet, reliabilitet.

Validitet innebär att forskaren verkligen undersöker det som han/hon avser att undersöka (Patel & Davidson, 1994). Något som sänker datamaterialets validitet, är att författarna själva utformade instrumentet, vilket innebär att det är svårt att veta hur giltigt resultatet är, om det verkligen mäter det som skulle mätas, eftersom det inte har testats i någon större utsträckning. Dock har innehållsvaliditeten kontrollerats, dvs. några utomstående personer som är kunniga inom området har granskat instrumentet innan det användes. Dessutom har validiteten prövats genom att en pilotstudie har utförts på en grupp som liknar den verkliga undersökningsgruppen (ibid). På det sättet kunde författarna kontrollera att frågorna verkade väsentliga för syftet.

Begreppet reliabilitet innebär en uppskattning av studiens mätprecision, vilka mätfel som kan ha haft inverkan på resultatet. För att stärka reliabiliteten ska forskaren försöka kontrollera att

frågorna uppfattas på rätt sätt av försökspersonerna, att frågorna inte kan missförstås, instruktionerna är tydliga osv. (Befring, 1994). Genom att en pilotundersökning utfördes kunde det påvisas om frågorna var för svåra, om eleverna inte förstod instruktionerna eller svarade på ett annat sätt än vad som var meningen. Vid både pilotundersökningen och de verkliga undersökningarna var en författare närvarande för att svara på eventuella funderingar kring frågorna. Men trots försöken att minska antalet mätfel, t.ex. ändringar av enkäten efter pilotundersökningen, fanns det elever som inte fyllde i alla frågor och/eller besvarade frågorna på ett annat sätt än instruktionerna angav.

5. RESULTATREDOVISNINGEN

I detta moment redogör vi för resultaten i enkätundersökningen och våra intervjuer.

I vår undersökning har vi valt att titta på vilka faktorer som i norra och mellersta Halland påverkar elevernas val av gymnasieprogram ur ett genusperspektiv samt sociokulturellt perspektiv.

Frågeställningar som vi vill besvara är följande:

- Påverkas eleverna i sitt gymnasieval av könstillhörighet, kompisarnas val, boende, fritidsintressen samt föräldrars åsikter?

- Finns det några tydliga skillnader vad gäller ungdomars gymnasieval då vi jämför kön med typiskt manliga och kvinnliga program?

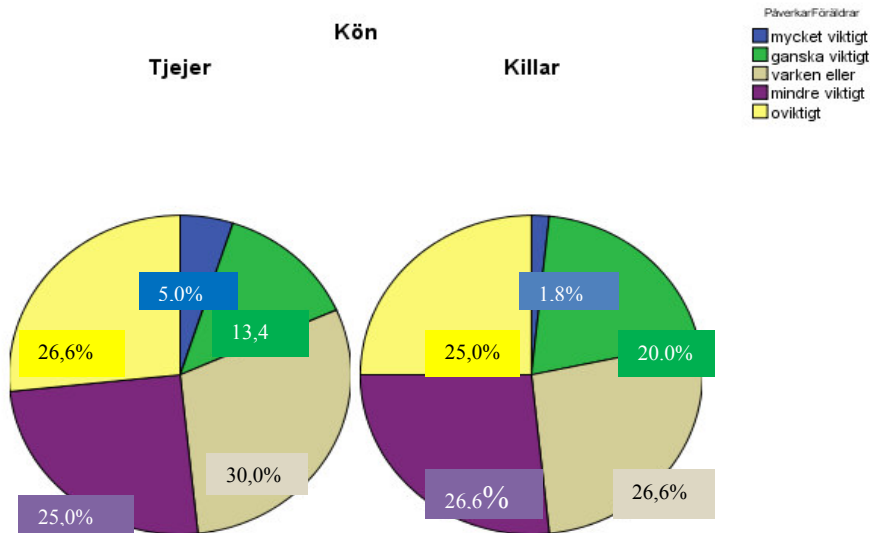
För att i resultatet och analysen svara på våra frågeställningar har vi valt att presentera detta utifrån frågeställningarna som finns på enkäten. Vi har valt de fem sista frågorna med fasta svarsalternativ för att vi tycker att de här fem frågorna besvarar vårt syfte.

5.1 Grundvariabler

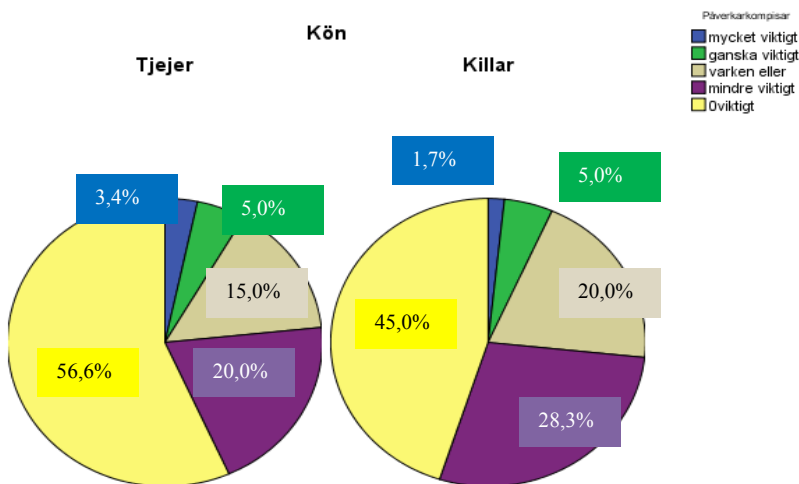
I vår studie ingår det 120 elever i grundskolans årskurs nio. Varav hälften killar och hälften tjejer. Vi har besökt tre olika skolor, från varierande områden. Två av skolorna ligger i norra halland, i utkanten av en mindre stad. En av dessa två skolor har ett upptagsområde med enbart villor. Det andra området består av villor och lägenheter, där lägenheterna har stor in och utflyttning samt en stor del invandrare. Den tredje skolan som ligger i mellersta halland är en landsbygdsskola, där upptagningsområdet är vidsträckt och består av både villor och lägenheter. Vi har inte gjort någon särskilnad på upptagningsområden när det gäller analysen av enkäten. Enkäterna delades ut till alla elever i de klasser som vi fått oss tilldelade. Enligt klassläraren var alla närvarande och där av inget bortfall. Valet av respondenterna i intervjuerna gjordes med hjälp av klasslärare i ett par klasser från årskurs nio som inte deltagit i enkät undersökningen

5.2 Viktiga faktorer när det gäller gymnasievalet

På frågeställningen ”Jag tycker att det är viktigt att söka det program som mina föräldrar anser” visar analysen för tjejerna att 5 % tycker att det är mycket viktigt, 13,4 % anser att det är ganska viktigt. 30 % svarar varken eller. Medans 25 % anser det mindre viktigt och för 26,6 % spelar det ingen roll. Ser vi till killarna visar analysen att 1,8 % tycker att det är mycket viktigt, 20 % anser att det är ganska viktigt. 26,6 % svarar varken eller. Även 26,6 % anser det mindre viktigt och för 25 % spelar det ingen roll.

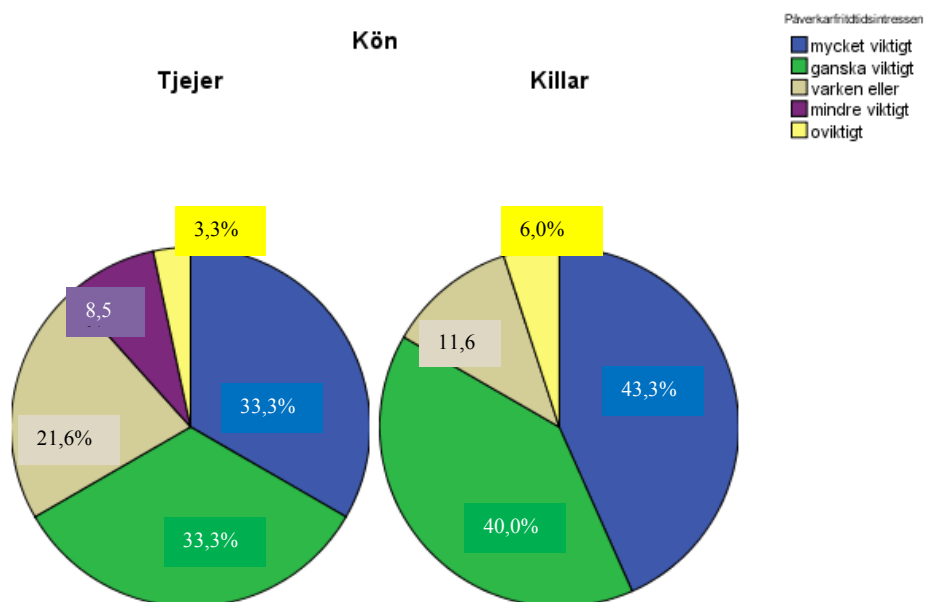

”Jag tycker att det är viktigt att söka samma gymnasieprogram som mina kompisar”. Analysen för tjejerna visar att 3,4 % anser att det är mycket viktigt, 5 % anser att det är ganska viktigt, för 15 % varken eller. Medans 20 % anser det mindre viktigt och för 56,6 % spelar det ingen roll. Ser vi till killarna visar analysen att 1,7 % tycker att det är mycket viktigt, 5 % anser att det är ganska viktigt och 20 % svarar varken eller. Medans 28,3 % anser det mindre viktigt och för 45 % spelar det ingen roll.

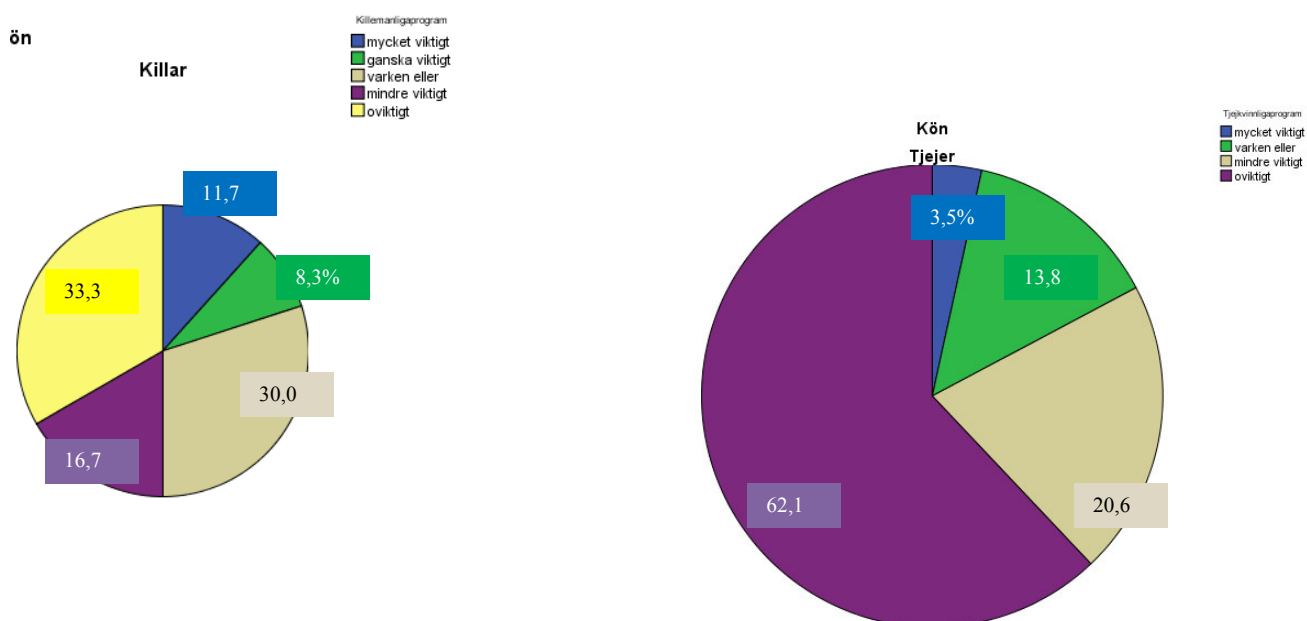

”Jag tycker att det är viktigt att välja gymnasieprogram efter mina fritidsintressen”.

Tjejernas analys visar att 33,3 % tycker att det är mycket viktigt och även ganska viktigt. För 21,6 % svarar varken eller, medans 8,5 % tycker att det är mindre viktigt och för 3,3 % spelar det ingen roll. Killarnas analys visar att 43,3 % tycker att det är mycket viktigt, 40 % anser det ganska viktigt. 11,6 % svarar varken eller. Medans 6 % tycker att det är oviktigt.

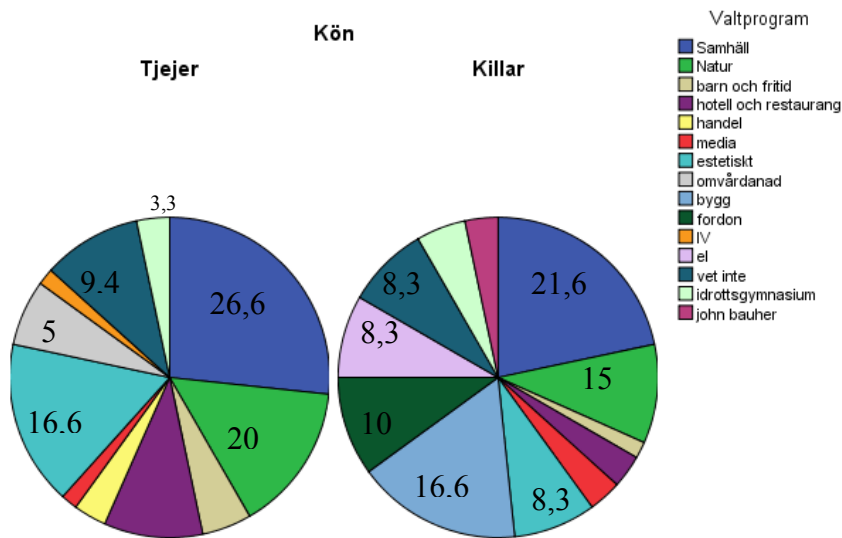

”Det finns en del gymnasieprogram som har mest tjejer respektive killar, är det något som du funderar över nu när du ska välja gymnasieprogram”? Analysen för killarna visar att 11,7 % tycker att det är mycket viktigt, 8,3 % anser det ganska viktigt. 30 % svarar varken eller. Medans 6,7 % tycker att det är mindre viktigt och för 33,3 % spelar det ingen roll. Tjejernas analys visar att 3,5 % anser det mycket viktigt och 13,8 % svarar varken eller. Medans det för 20,6 % är mindre viktigt och 62,1 % är oviktigt.

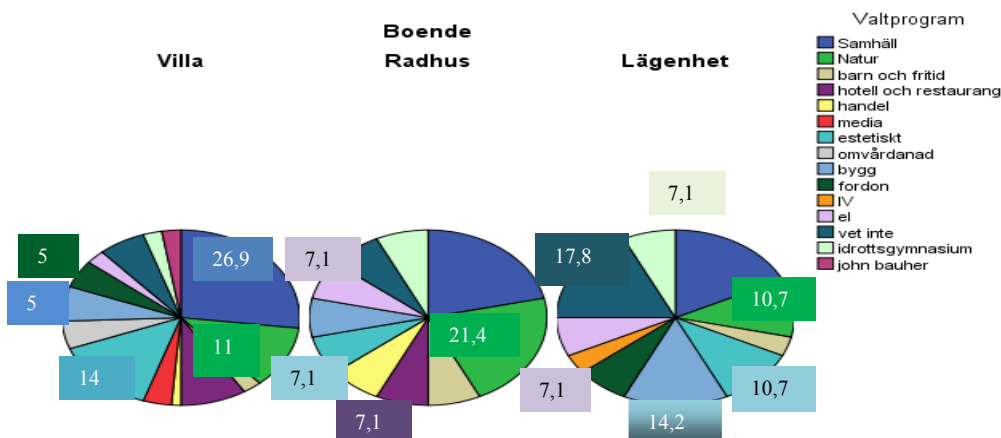

5.3 Svar från två av våra frågeställningar med öppna svarsalternativ

”Vilket gymnasieprogram har du tänkt söka”? Ser vi till killarna kommer de flesta i vår studie att välja samhällsprogrammet inte mindre än 21,6 %. Det ser likadant ut på tjejsidan att flest kommer att välja samhällsprogrammet 26,6 %. Det program som kommer på andra plats hos killarna är bygg 16,6 % och hos tjejerna är det naturvetenskapliga programmet med 20 % som kommer på andraplats. Barn och fritidsprogrammet är det program som är minst populärt hos killarna på endast några få procent. Hos tjejerna är det mediaprogrammet som lockar minst. Det vi också kan se är att killarna väljer de mansdominerade gymnasieprogrammen. Hos tjejerna ser vi samma trend de väljer de programmen med kvinnlig dominans. När det gäller de mer könsneutrala programmen som samhäll och natur är skillnaden inte så stor med ca 5 % tjejer på båda programmen.

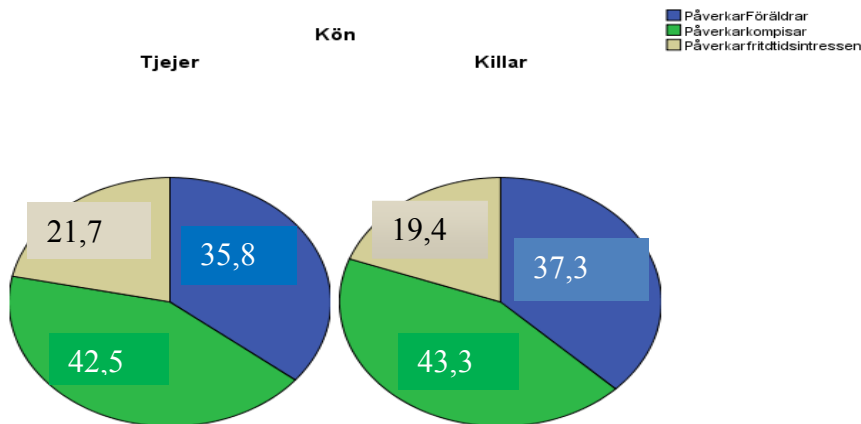
”Påvekar boende formen ungdomars gymnasieval då vi jämför med typiska manliga och kvinnliga gymnasieprogram?” De manliga gymnasieprogrammen är natur, bygg, fordon, el och samhäll. Medans de kvinnliga gymnasieprogrammen är natur, samhäll, barn och fritid, hotell och restaurang, media, omvårdnad, estetiska, och handel. Ser vi till natur framgår det att 21,4 % av eleverna som väljer detta bor i radhus. På villa och lägenhet ligger det på 11 % respektive 10,7 %. De övriga mansdominanta gymnasieprogrammen bygg, fordon och el finns mest under de lägenheterna. Ser vi till de kvinnliga gymnasieprogrammen fördelar sig merparten under villa och radhus.

5.4 Påverkan hos killar och tjejer

Slutanalys av frågorna "påverkar föräldrar ditt gymnasieval", "påverkar kompisar ditt gymnasieval" och "påverkar dina fritidsintressen ditt gymnasieval".

Det vi kan se är att för tjejerna påverkar kompisarna mest med 42,5 %. Strax därefter kommer påverkan av föräldrar med 35,8 %. Och det som spelar minst roll är fritidsintressen med 21,7 %. För killarna påverkar även kompisarna mest med 43,3 %. Därefter kommer föräldrars påverkan med 37,3 %. Även här är det fritidsintressen som spelar minst roll med 19,4 %.

5.5 Vad säger eleverna

Vi har valt att dela in analysen av intervjuerna i fem olika kategorier, föräldrar, kompisar, fritidsintressen, val av program och boendeform.

Förklaring av intervjupersonerna:

Intervjuperson 1 är kille, 16år. Har växelvis boende i villa och lägenhet. Har valt Samhäll. Fritidsintresse handboll. Föräldrarna arbetar inom vården och byggbranschen.

Intervjuperson 2 är en tjej 16 år. Bor i villa. Har inte riktigt bestämt sig för vad hon ska välja, antingen blir det Samhäll ledarskap eller Omvårdnadsprogrammet. Fritidsintressen är fotboll och handboll. Föräldrarna arbetar inom städ och måltidsservice och skolan.

Intervjuperson 3 är en tjej 16 år. Bor i villa. Har valt Global Management, variant på samhäll. Fritidsintressen är rita, läsa och måla. Mamman arbetslös inom serviceyrket. Pappan tekniker inom sjukvården.

Intervjuperson 4 är en tjej 16 år. Bor i lägenhet. Har valt natur. Fritidsintressen är friidrott. Pappan är arbetslös, mamman tillfälligt arbete inom barnomsorgen.

Intervjuperson 5 är en kille 16 år. Bor i villa. Kommer att välja John Bauer, fotbollsprogrammet. Fritidsintressen är fotboll. Föräldrarna jobbar inom fordonsindustrin.

5.5.1 Föräldrar

Tycker du att det är viktigt att söka det gymnasieprogram som dina föräldrar anser?

Exempel på intervju svar.

Intervjuperson 1: *"Det beror på ibland så säger dom ganska vettiga saker som jag inte har tänkt på innan"*.

Intervjuperson 2: *"Inte mer än att de tycker att jag ska välja något som jag tycker är roligt och givande för mig"*

Intervjuperson 3: *"Mina föräldrar vet jag, vill att jag går en bred utbildning. Men om jag hade velat gå något annat så hade jag fått."*

Alla respondenterna ansåg sig inte bli påverkade av sina föräldrar, men sa att de lyssnar på vad de säger. Slutsatsen av föräldrarnas påverkan, anser vi är: eftersom eleverna är uppvuxna inom familjen tar de omedvetet hänsyn till vad föräldrarna säger.

5.5.2 Kompisar

Tycker du att det är viktigt att söka samma gymnasieprogram som dina kompisar?

Intervjuperson 5: *"Ja det är ju viktigt att man håller på med något kul och inte bara där vännerna går. Lisa Säger: Så du tycker inte det är viktigt att välja samma gymnasieprogram som dina kompisar? Nä verkligen inte, jag måste ju tänka på min egen framtid. Jag träffar ju nya kompisar, men samtidigt är det kanske bra att ha någon som man vet vem det är, men det behöver ju inte va någon av dina bästa kompisar, utan det kan vara någon som har gått här på xx-skolan också. För det känns nog skönt att ha någon som man känner igen för att kunna vända sig till varandra om det skulle va något"*

Intervjuperson 4: *"Innan jag valde Na skulle jag välja Sh men sen skulle en kompis välja de och vi vill inte gå i samma klass. Katarina säger: Ni säger inte det till varandra? Nä vi bara vet att vi inte vill. Hon är ganska tävlingsinriktad och jag vill inte vara med om det. Från början ville jag bli jurist, men det kan man även bli på Na. Och eftersom jag är så bra på No-ämnen passar det bra"*.

Respondenterna väljer inte efter kompisarna, utan anser att det är deras framtid det handlar om. Men det kan vara bra att ha någon med sig på den skolan där gymnasieprogrammet finns.

5.5.3 Fritidsintressen

Tycker du att det är viktigt att söka samma gymnasieprogram som har koppling till dina fritidsintressen?

Intervjuperson 5: *"Lisa säger: Vilket gymnasieprogram har du tänkt att välja? Fotbollslinjen Lisa säger: Varför det? För jag vill utveckla mina färdigheter som fotbollsspelare, och få mer träningar och utvecklas till det bättre. Det är ju HBK som har tränare där också, jag spelar ju i HBK och då har de ju redan koll på mig. Lisa säger: Så man ska gå efter sitt fritidsintresse? Ja absolut annars tycker man ju inte att det är roligt... Lisa säger: Har du funderat på vad du vill utbilda dig till? Och jobba med senare i livet? Jaa lite funderingar har"*

jag ju, sjukgymnast, vill inte att det ska vara för mycket plugg. Men det är det ju verkligen för att komma in på sjukgymnast. Men vill man så går det”.

Intervjuperson 4: ”Katarina säger: Vad har du för fritidsintressen? *Friidrott, vill vara ute. Är inget jag vill satsa på, när jag går på friidrotten så vill jag ha roligt”.*

Intervjuperson 1: ”*Funderade på idrottsinriktning och dom programmen, men nää”.*

En av fem respondenter anser att fritidsintresset har en stor påverkan på gymnasievalet. Men han har tankar på en högre utbildning som sjukgymnast. De övriga fyra vill ha sina fritidsintressen på fritiden.

5.5.4 Manliga och kvinnliga gymnasieprogram

Det finns en del gymnasieprogram som har mest tjejer respektive killar, är det något som du funderar över, nu när du ska välja gymnasieprogram?

Intervjuperson 1: ”Katarina säger: Kan du tänka dig att gå omvårdnad när det är t ex mest tjejer där? Skulle det vara ett hinder? *JAA, de skulle de. Det skulle vara jobbigt att gå där”.*

Intervjuperson 5:” Lisa säger: Är det viktigt att du som kille väljer ett gymnasieprogram som är just för killar? ...*mm nä verkligen inte. Ta det du känner för och trivs i.* Lisa säger: Om vi säger att din personlighet inte stämmer överrens med det gymnasieprogram som du har tänkt att välja, skulle du ha valt det än då? *Ja det hade jag, vi får ju respektera varandra som vi är alla är vi olika. Vi får anpassa oss”.*

En av fem kan absolut inte tänka sig att söka ett gymnasieprogram med mest elever från motsatta könet. Medans de andra fyra är positiva.

5.5.5 Boendeform

Fyra av respondenterna bor i villa, varav en kille bor växelvis i villa respektive lägenhet.

Intervjuperson 1 säger följande: ”*Lägenhet med mamma och lossas pappa, och två syskon. Villa på helgerna med pappa och lossas mamma samt fyra syskon”.* Intervjuperson 3: Bor på landet. Medans intervjuperson 2 och 5 bor i en mindre bruksort. Den femte respondenter bor i lägenhet, med fyra syskon.

6. SLUTDISKUSSION

Här i slutdiskussionen återgår vi till svaren från analysen och tar hänsyn till både intervju och enkät.

Syftet med studien var att se vilka faktorer som i norra och mellersta Halland påverkar elevernas val av gymnasieprogram ur ett genusperspektiv samt sociokulturellt perspektiv.

Frågeställningar som skulle besvaras var:

- Påverkas eleverna i sitt gymnasieval av könstillhörighet, kompisarnas val, boende, fritidsintressen samt föräldrars åsikter?

- Finns det några tydliga skillnader vad gäller ungdomars gymnasieval då vi jämför kön med typiskt manliga och kvinnliga program.

6.1 Dilemman vid val

I vår studie har det inte kretsats så mycket om valmöjligheter men detta är ändå en viktig bit som eleverna måste ta ställning till när de ska göra sitt gymnasieval. Idag när eleverna ska välja har de betydligt fler möjligheter att välja ett mer specifikt och anpassat program efter deras egna intressen. Detta är inte alltid positivt menar Kjellman (2001) utan valfriheten kan kännas som ett tvång där du ständigt behöver fatta egna beslut för din framtid. Vad händer om något av det jag har valt skulle vara fel? Men Johnsson med flera (1999) påpekar att gymnasievalet inte är slutgiltigt och livsavgörande, men att det ändå är av stor vikt att besluten blir rätt. I Sandells avhandling (2007) påstår eleverna att det är deras intressen och planer för framtiden som påverkar deras val och inte något annat. Med utgång från Kjellman och Sandell har vi valt att analysera de sista fem frågorna på enkäten.

6.2 Faktorer som påverkar vid gymnasieval

6.2.1 Föräldrar

När det gäller föräldrarnas påverkan av gymnasievalet visar vår studie att föräldrarnas åsikter inte har någon betydande påverkan kring elevernas val. Men i intervju svaren fann vi att eleverna inte ansåg sig bli påverkade av föräldrarna, men alla respondenterna sa sig lyssna till vad föräldrarna hade för åsikter. Detta tolkar vi som att det trots allt blir påverkade. Angelov, Johansson och Kennerberg (2008) påvisar att föräldrar med hög utbildning påverkar elevernas val genom att de kan förmedla kunskap och kulturellt kapital. Vilket kan leda till en valfrihet och ett rationellt val. Vilket innebär att eleverna kan klara av att välja mellan olika alternativ utan påverkan av föräldrar. Trots detta är det föräldrarna som står eleven närmast och våra intervju personer påstod sig lyssna på vad föräldrarna hade att säga. Men å andra sidan ansåg de sig inte bli påverkade. Kjellman (2001) påstår att vi befinner oss i olika miljöer så som familj och skola, vilket gör att människan blir påverkad från olika håll. Vi tror att det finns en omedveten påverkan som kan vara svår att se själv och dess utom i en period i livet då man håller på att frigöra sig från sina närmaste för att skapa en egen identitet. Det kan vara svårt att erkänna att man faktiskt påverkas av de personer som man försöker bryta sig loss från.

6.2.2 Kompisar

Kompisars påverkan i vår studie visar att kompisar inte har så stor påverkan. Och mellan könen är det väldigt lika. Vi trodde att kompisarna skulle påverka mer. I Ambjörnssons (2004) studie talar hon om klasser på två program där eleverna har utvecklat speciella stilar, vilka skiljer sig starkt åt på de båda programmen. Man vill vara lika men olika ändå. Vilket visar sig med små förändringar som väskor och armband. Även pedagogen Hill (2006) pratar om attityder och att sätta en prägel på sin utbildning. Hill skriver vidare om att skolan spelar roll i hur manligheten utformas. Enligt Hill är skolan med andra ord en arena där du ska formas till kvinna och man under tiden som du ska vara aktiv i undervisningen. På denna arena som till stor del består av kompisarna kan det vara viktigt att inte erkänna, varken för sig själv eller för andra att de sociala sammanhang som man befinner sig i trots allt påverkar dig som individ (Kjellman, 2001). Som ung vill du frigöra dig och finna din egen stil och har då svårt för att själv se likheten med andra i din omgivning.

6.2.3 Fritidsintressen

Nilsson (2001) anser i sin studie att ungdomar väljer gymnasieprogram ur ett långsiktigt perspektiv. Det är även så som våra intervjupersoner uttrycker sig. Fritidsintressen vill de ha på fritiden och då vill man ha roligt. Trots detta visar enkätundersökningen att fritidsintressen har stor påverkan på deras val. Vad kan då de bero på? Enligt Kjellman (2001) som skriver om något som hon kallar det rational-choice teorin vilket innebär att man gör moraliskt ekonomiska val. Detta innebär att vi gör rationella val där vi väger för- och nackdelar mot varandra. Detta leder även vidare till att eleverna vill ha ett tryggt arbete med hög lön (ibid). En artikel i Hallandsposten (21/1 2009) tar upp elevers gymnasieval ur ett elevperspektiv. ”Att ha roligt och att göra det man är intresserad av och bra på. Det är de tyngsta faktorerna som väger in när det gäller niondeklassarnas val av utbildning på gymnasiet”. Vilket stärker vår studie.

6.2.4 Könstillhörighet

Kjellmans (2001) studie visar att när det gäller könsblandade arbetsplatser så anser killarna att det har mindre betydelse men dubbelt så många tjejer som killar anser att det har betydelse. Även Ungdomsstyrelsen (2008) har gjort en parallell undersökning där skillnaden inte är så stor. Våra enkäter visar på ungefär samma resultat som ungdomsstyrelsen. Det spelar ingen roll hur könsblandningen ser ut. Detta kan man tolka på två olika sätt. Det spelar ingen roll om det är lika många killar som tjejer eller det spelar ingen roll om det är någon blandning över huvudtaget. Våra intervjuer visade på samma resultat då det endast var en kille som bestämt sa nej, till att söka ett program med mest tjejer. Trots detta resultat var det ingen som valt ett program där det motsatta könet var dominant. Vi tror att traditionella könsmönster som förmedlas i samhället och skolan kan vara en bidragande orsak till att resultatet ser ut som det gör. Kvinnor är de kön som traditionellt anser sig vara diskriminerade i samhället. Det kan vara därför som tjejer överlag är mer positiva till könsblandade arbetsplatser. När så ungdomarna gör sitt gymnasieval och vill vara självständiga så tror vi att det anses viktigt, speciellt för tjejer att tänka i könstermer. Detta för sin egen vinning i jämlikhet i framtiden.

6.2.4 Boende

Kjellman (2001) påpekar att det finns en skev sammansättning av elever på våra skolor som tycks bero på bostadssegregation. Elever i högstatusområden, vilka kan tänkas bo i villa respektive radhus har högre medelbetyg i grundskolan. Vilket leder till bättre valmöjligheter när eleven skall söka till gymnasiet. Dessa elevers föräldrar har oftast högskoleutbildning vilket gör att eleven kan få stöd och uppmuntran av sina föräldrar eftersom de till skillnad från elever i lågstatus områden vars föräldrar inte alltid har kunskap att hjälpa sina barn med skolarbetet. Vår första reflektion över programvalen är att de typiskt kvinnliga programmen rör sig inom yrken där service och låglöneyrken är dominerande. Därför skulle man kunna tro att de elever som söker till kvinnodominerade utbildningar bor i lägenheter. Men i vår analys kan vi se att de elever som medverkat och valt kvinnodominerande gymnasieprogram bor i villa eller radhus. Medans eleverna som sökt till mansdominerade utbildningar bor i lägenhet. Vilket vi också trodde. Bland våra intervjupersoner så bodde alla utom en person i villa och programvalen stämmer överens med svaren på vår enkät utom i att av fallen där en elev bor i lägenhet och har valt naturvetenskapliga programmet.

6.2.5 Sammanfattning och slutanalys av frågorna rörande föräldrar, kompisar, fritidsintressen och boende.

Det vi kan se när vi sammanfattar vårt arbete med detta ämne är att ungdomarna blir mer påverkade av sin omgivning än vad de själva tror.

Det resultat vi trodde att vi skulle få i vårfrågeställning: Påverkas eleverna i sitt gymnasieval av könstillhörighet, kompisarnas val, boende, fritidsintressen samt föräldrars åsikter? Var att kompisarna skulle ha störst påverkan på gymnasievalet, men i de fem sista frågeställningarna med fasta svarsalternativ visade det sig att eleverna är väldigt självständiga. Slutanalysen visar på att både killarna och tjejerna anser sig bli påverkade av sina kompisar, därefter kommer föräldrarna och sist kommer fritidsintresset. Ser vi till hur de bor kan vi också se en tendens att de som väljer de kvinnliga gymnasieprogrammen domineras av tjejer som bor i villa och radhus. Ungdomarna som kommer att välja bygg, fordon och el bor oftast i lägenhet.

7. KONKLUSION

En mycket liten del 6,8 % närmare bestämt ca åtta elever av dem som deltog i studien tycker att det är viktigt att välja det gymnasieprogram som deras föräldrar anser att de ska välja. Merparten av respondenterna 56,6 % ca 67 elever svarar varken eller. De tycker inte att det är så viktigt att göra det val som föräldrarna anser att de ska välja.

Ska du välja samma gymnasieprogram som dina kompisar? Resultatet visar även här att det spelar inte så stor roll vad kompiserna tänker gå. Slår vi ihop både killarna och tjejernas resultat blir det 60 elever som inte bryr sig om vad kompiserna kommer att välja för program. Hos tjejerna tycker 18 stycken att det är mycket viktigt att välja efter kompiserna. På killsidan är det tre gånger mindre, sex elever som mycket gärna väljer samma som sin kompis.

Tjejernas analys visar att 20 elever tycker att det är mycket viktigt att välja efter sina fritidsintressen. 26 stycken killar tycker att det är viktigt att välja gymnasieprogram efter vad de håller på med på fritiden.

Är det viktigt att du som kille går ett mansdominerat gymnasieprogram? En väldigt lite del av killarna som deltog i vår studie anser det mycket viktigt att välja ett gymnasieprogram som är mansdominerat. För 20 killar spelar det ingen roll om de väljer efter hur fördelningen ser ut mellan killar och tjejer på de olika programmen. Hos tjejerna ser det ut ungefär som det gör hos killarna. Det är inte många som tycker att det är mycket viktigt att välja ett kvinnodominerat gymnasieprogram. Även här tycker merparten att det inte spelar så stor roll om de går på ett program som har störst dominans av tjejer eller killar.

Slutsats i vårt arbete är att eleverna trots allt blir påverkade även om de inte inser det själva. Valen är fortfarande väldigt könsstereotypa. De elever som vi intervjuade anser sig göra individuella val utan påverkan av sin omgivning. Respondenterna i vår undersökning sa sig lyssna till vad föräldrarna har för åsikter, därav drar vi slutsatsen att det egentligen är så att föräldrarna är de som får in ungdomarna på ett visst spår som undertid mognar till ett självständigt beslut.

8. IMPLIKTION

Utifrån arbetet anser författarna att gymnasieskolorna skulle behöva lägga mer tyngd på att rikta sig mera mot föräldrarna när det gäller deras marknadsföring detta för att rekrytera nya elever till sig. Vårt arbete visar trots allt har föräldrarna stort inflytande på sina barn när det gäller val till gymnasiet.

En idé om framtida forskning för att få fler tjejer att välja lite mera mansdominerade yrken som bygg, el eller fordon skulle skolorna kunna dela klassen i en killgrupp och en tjejgrupp. Detta kan man göra för att få tjejerna mer säkra på sina roller och även killarna skulle bli säkrare på sina roller.

Vidare forskning kring faktorer som styr gymnasievalet skulle göras mer konturerligt. Dels eftersom vi lever mer och mer i ett mångkulturellt samhälle. Där vi har olika syn på inläring och utbildning. Forskningen skulle också kunna omfatta vad föräldrarna har för uppfattning kring vad som påverkar deras barn att välja som de gör när de gör sitt val till gymnasieskolan. En fortsatt forskning utifrån denna studie skulle kunna vara att involvera fler skolor och fler elever i en enkätstudie, detta för att få ett mer allmängiltigt resultat. Dessutom kunde fler intervjuer genomföras med elever för att få en djupare förståelse kring deras syn på gymnasievalet.

9. REFERENSLITTERATUR

Angelov, N., Johansson, P., och Kennerberg, L. (2008) *Välj fritt och välj rätt- drivkrafter för rationella utbildningsval*. Sou 2008:69. Stockholm: Fritzes AB

Ambjörnsson, F. (2004) *En klass för sig*. Stockholm: Ordfronts förlag.

Befring, E (1994) *Forskningsmetodik och statistik*. Lund: Studentlitteratur

Broadly, D. (1989) *Kapital, habitus, fält - Några nyckelbegrepp i Pierre Bourdieus sociologi*. Stockholm: Stockholms Universitet.

Bunar, N. (2001) *Skolan mitt i förorten- Fyrastudier om skola, segregation, integration och multikulturalism*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Butler, J. (2007) *Genustrubbel – feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos AB

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. och Wängnerud, L.(2007) *Metodpraktikan- Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Fransson, K och Lindh, G. (2004) *Ungdomars utbildnings- och yrkesval – i egna och andras ögon*. Stockholm: Fritz AB.

Hartman, J. (2004) *Vetenskapligt tänkande – Från kunskapsteori till metodteori*. Lund: Studentlitteratur.

Hirdman, Y (2003) *Genus -om det stabila föränderliga former*. Stockholm: Liber

Hill, M., Romhed, R. (red) (2006) *Ord och bild 3-4, Tema –skola. Kap. Coola Killar pluggar inte*. Göteborg: SC Zetterqvist AB.

Jakobsson, A-K. (2000) *Motivation och inläring ur genusperspektiv – En studie av gymnasielever på teoretiska linjer/ program*. Göteborg: ACTA.

Jonsson, J. Lindh, M. och Olofsson, M. (1999) *Val av ställningstagande - ett försök att med aktiva värderingsövningar öka elevernas medvetenhet om vikten av det personliga valet i samband med gymnasievalet*. Luleå: Luleå tekniska universitet.

Kjellman, A-C. (2001) *Hurra för valfriheten – Men vad ska vi välja?* Stockholm: HLS Förlag.

Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, O. (2001) *Hur ungdomar tänker då de väljer gymnasieutbildning. – Motiv och information som styr deras val*. Institutionen för samhälle kultur och lärande. Skolledarhögskolan. Lärarhögskolan i Stockholm.

Röök, I. (2009) *Hallandsposten, Halmstads niondeklassare är i valet och kvalet 21/1*.

Sandell, A. (2007) *Utbildningssegregation och självsortering – om gymnasieval, genus och lokala praktiker*. Malmö: Holmbergs.

Skolverket. (1994) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Fritzes AB

Skolverket. (2008) *Skolverkets lägesbedömning 2008 – Bättre koll på läget*. Stockholm: Fritzes AB

SOU. (2004) *Den könsuppdelade arbetsmarknaden - Betänkande av Utredningen om den könssegregerade svenska arbetsmarknaden*. Stockholm.

Patel, R. och Davidsson, B. (1994) *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2001) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Ungdomsstyrelsen. (2008) *Ung idag – en beskrivning av ungdomarsvillkor, 2008:5*. Stockholm.

Öhrn, E. (2002) *Könsmönster i förändring – en kunskapsöversikt om unga i skolan*. Kalmar: Lenanders tryckeri AB.

Bilaga 1

Hej!

Vi är två lärarstudenter som ska skriva ett examensarbete där vi undersöker vilka faktorer som påverkar er i era val till gymnasiet. Vi vore tacksamma om ni skulle vilja hjälpa oss med detta genom att svara på en enkät.

För att ni ska kunna svara på frågorna som givetvis **är anonyma** behöver ni gå hem och fråga era föräldrar:

1. Var är dina föräldrar födda?
2. Vad har dina föräldrar för utbildning?
3. Vad arbetar dina föräldrar med?

Enkäten kommer även att innehålla frågor om era tänkta gymnasieval och hur du funderar kring valen. De vore bra om ni ville tänka över de till nästa gång vi ses.

Tel. Lisa 0733-948955

Tel. Katarina 0735-045018

Tack på förhand!
Lisa och Katarina

Bilaga 2

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete vid lärarutbildningen vid Göteborgs universitet

Vi är två studenter som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i januari-09 Examensarbetets syfte är att ta reda på vilka faktorer som påverkar eleverna i deras val till gymnasiet. De viktigaste frågorna vi behöver få svar på är vilka faktorer som påverkar ditt gymnasieval. För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samla in material genom intervju av din dotter/son.

Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den intervju som ingår i examensarbetet. Eleven kommer att garanteras anonymitet. De skolor/klasser som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen.

I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad vi behöver från er är att ni som elevens vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med eleven tillbaka till skolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret vid tillfälle. Sätt således ett kryss i den ruta som gäller för er del:

Som vårdnadshavare ger jag tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare ger jag inte tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....
vårdnadshavares underskrift/er

.....
elevens namn

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på telefonnummer:
Med vänliga hälsningar

Katarina Siréus tel. 0735-045018

Lisa Bohlet tel. 0733-948955

Enkätundersökning

Hej!

Vi är två lärarstudenter som ska skriva ett examensarbete där vi undersöker vilka faktorer som påverkar er i era val till gymnasiet. Vi vore tacksamma om ni skulle vilja hjälpa oss med detta genom att svara på denna enkät. Enkäten är anonym. Tack på förhand, Katarina och Lisa.

1). Jag är Tjej Kille

2). Jag bor i Villa Radhus Lägenhet

3). Min mamma kommer från:

Norden (Sverige, Danmark, Finland, Norge, Island)

Annat land

Vilket land. _____

4). Min pappa kommer från:

Norden (Sverige, Danmark, Finland, Norge, Island)

Annat land

Vilket land. _____

5). Min mammas högsta utbildning:

Grundskola

Gymnasium

Högskola/Universitet

Ingen

6). Min pappas högsta utbildning:

Grundskola

Gymnasium

Högskola/Universitet

Ingen

7). Arbetar din mamma? ja nej

Om ja, vilket yrke arbetar hon med _____

8). Arbetar din pappa? ja nej

Om ja, vilket yrke arbetar han med _____

9). Vad har du tänkt söka för gymnasieprogram. _____

10). Vilka faktorer är viktiga för dig i ditt gymnasieval?

a) Jag tycker att det är viktigt att söka det program som mina föräldrar anser.

Mycket viktigt Ganska viktigt Varken eller Mindre viktigt Oviktigt

b) Jag tycker att det är viktigt att söka samma program som mina kompisar.

Mycket viktigt Ganska viktigt Varken eller Mindre viktigt Oviktigt

c) Jag tycker det är viktigt att välja program efter mina fritidsintressen.

Mycket viktigt Ganska viktigt Varken eller Mindre viktigt Oviktigt

Om du är kille

d) Jag tycker det är viktigt att välja typiskt manliga program. ex. industri, fordon, bygg

Mycket viktigt Ganska viktigt Varken eller Mindre viktigt Oviktigt

Om du är tjej

e) Jag tycker det är viktigt att välja typiskt kvinnliga program. Ex. omvårdnad, design ,storhushåll.

Mycket viktigt Ganska viktigt Varken eller Mindre viktigt Oviktigt

Tack för hjälpen! Katarina och Lisa.

Intervjufrågor Årskurs 9

Stöd vid intervjutillfället.

Vi utgår ifrån bakgrundsfrågorna från enkäten och fördjupar oss sedan.

Hur bor du?

Ifrån vilket land kommer du?

Vilket land kommer dina föräldrar ifrån?

Vilken utbildning har dina föräldrar?

Vad arbetar dina föräldrar med?

Vad har du tänkt välja för gymnasieprogram?

Tycker du att det är viktigt att söka det program som dina föräldrar anser?

Hur kommer det sig att du tycker så?

Varför tänker du så?

Tycker du att det är viktigt att söka samma program som dina kompisar?

Hur kommer det sig att du tycker så?

Varför tänker du så?

Tycker du att det är viktigt att välja samma program som har koppling till dina fritidsintressen?

Hur kommer det sig att du tycker så?

Varför tänker du så?

Det finns en del gymnasieprogram som har mest tjejer respektive killar, är det något som du funderar över, nu när du ska välja gymnasieprogram?

Hur kommer det sig att du tycker så?

Varför tänker du så?

Skulle du kunna söka till ett program där din personlighet inte passar in?

Hur kommer det sig att du tycker så?

Varför tänker du så?